

بسم الله الرحمن الرحيم

آیات الولایه

آیه نوزدهم - سوره مبارکه بقره - آیه شریفه ۲۷۴

الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

کسانی که اموال خود را در شب و روز ، پنهان و آشکار ، انفاق می کنند ، آنها را در نزد پروردگارشان پاداشی است درخور مقامشان ، و (در آخرت) نه بیمی بر آنهاست و نه اندوهی خواهند داشت .

تفسیر

[تفسیر اثنی عشری]

الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ: آن کسانی که انفاق می کنند مالهای خود را در راه خدا به مستحقان، بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ: به شب و روز، سِرًّا وَعَلَانِيَةً: در نهانی و آشکارا. غرض استغراق اوقات است به اعطای صدقات. فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ: برای ایشان است اجر و مزد صدقات ایشان نزد پروردگارشان که بهشت باقی و نعیم جاودانی است. به روایت صحیحۀ ثابت شده مراد قرب جوارِ الهی است که فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر باشد. وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ: و ترسی نیست برایشان از فوت اجر و نقصان ثواب، وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ: و نه ایشان محزون و اندوهگین شوند از هیچ قسمتی. تبصره: به اتفاق علمای خاصه و اکثر علمای عامه این آیه شریفه در شأن حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام نازل شده. اما خاصه مانند:

ابن بابویه، شیخ مفید، شیخ طوسی، طبرسی، بحرینی، قمی و غیر ایشان.
اما عامه: واحدی، ثعلبی، خوارزمی، سدی، کلبی، زمخشری، طافی، قشیری، ماوردی، ابن المغازلی، ابن ابی الحدید و غیر ایشان روایت نموده‌اند از ابن عباس به یک مضمون که حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام از متاع دنیا بیش از چهار درهم نداشت. یک درهم را در شب انفاق نمود، یکی را در روز یکی را پنهانی و یکی آشکارا؛ پس آیه شریفه در باره آن حضرت نازل شد. «۱»
«۱» تفسیر مجمع البیان، جلد اول صفحه ۳۸۸- تفسیر برهان، جلد اول، صفحه ۲۵۷- تفسیر صافی، جلد اول، صفحه ۳۰۱.
تفسیر اثنا عشری، ج ۱، ص: ۵۰۱

تتمه: شخص بصیر پس از تأمل به دیده انصاف، هر آینه دریابد و حکم نماید با وجود بودن چنین کسی که نزول این آیه و سایر آیات در شأن آن بزرگوار نازل شده، مقدم شدن دیگران در خلافت و امامت بعد از حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم تقدیم مفضول بر فاضل، و آن عقلا و شرعا و عرفا قبیح خواهد بود.

[تفسیر نور]

در تفاسیر صافی، مجمع البیان، قرطبی و کبیر فخررازی آمده که این آیه در شأن حضرت علی علیه السلام نازل شده است. هنگامی که آن حضرت فقط چهار درهم ذخیره داشت، یک درهم را در روز، یک درهم را در شب، سومین آنرا مخفیانه، و چهارمین درهم را آشکارا در راه خدا انفاق نمود.

البته وعده‌ی این آیه، شامل همه کسانی می‌شود که اینگونه عمل کنند. چنین افرادی نه از فقر و تنگدستی بیم دارند، چون به وعده‌های خداوند ایمان داشته و به او توکل می‌کنند، و نه بخاطر انفاق، اندوهگین می‌شوند، چون به رضایت الهی و آثار اخروی انفاق توجه دارند.

شاید دلیل آنکه «لیل» بر «نهار» و یا «سر» بر «علانیة» مقدّم شده است، آن باشد که انفاق‌های پنهانی در دل شب ارزش بیشتری دارد.

این آیه به منزله‌ی جمع‌بندی چهارده آیه گذشته است که درباره انفاق بحث می‌کرد. موضوعی که هیچ موردی در قرآن اینگونه مفصل بحث نشده است. آثار انفاق بر کسی پوشیده نیست، از جمله: تعدیل ثروت و کم شدن اختلافات طبقاتی، ایجاد محبت، شکوفایی روح سخاوت و بالاتر از همه قرب به خداوند. انفاق، علاوه بر انفاق مال و ثروت، شامل انفاق علم، آبرو و مقام نیز می‌شود. کلمه‌ی انفاق، در لغت به معنای پر کردن گودال و در اصطلاح، به معنای پر کردن و بر طرف نمودن کمبودهای مالی است. یادآوری این نکته لازم است که توجه اسلام به مسئله انفاق، به معنای گداپروزی و رواج تکدی‌گری نیست. زیرا در بسیاری از روایات، از کسانی که بدون داشتن نیاز، از دیگران درخواست کمک می‌کنند، مذمت شده و از سوی دیگر بهترین نوع انفاق، در اختیار قراردادن ابزار کار به جای پول دادن، معرفی شده است.

منبع: پایگاه‌های اطلاع‌رسانی امام علی سلام الله علیه، تدبیر، حرم حضرت امیرالمومنین سلام الله علیه، تبیان

معاونت فرهنگی تربیتی

مرکز آموزش‌های غیرحضورى حوزه‌های علمیه‌ی خاوران

<http://vufarhangi.whc.ir/>